

§ 35 (KCO 22-005)

Rapport från politisk styrgrupp gymnasiesamverkan

Styrelsens beslut

Styrelsen godkänner rapporten från den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan och ställer sig bakom rekommendationerna från den politiska styrgruppen.

Den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan får i uppdrag att:

- vidareutveckla samverkansavtalet baserat på en gemensam process för utbud och dimensionering
- starta ett utvecklingsprojekt där en analys av gemensam prislista utförs av alla kommuner i samverkansområdet

Yrkande

Anders Almgren (S) yrkar att det görs ett tillägg i presidiets förslag med att utöka analysen genom att beskriva konsekvenser, fördelar och nackdelar med att göra delregionala samarbeten till primära samverkansområden

Behandling av yrkanden

Ordförande ställer presidiets förslag på beslut mot yrkandet från Anders Almgren (S). Styrelsen beslutar enligt presidiets förslag.

Sammanfattning av ärendet

För att vårda och utveckla samverkansavtalet för gymnasiesamverkan föreslår den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan att en gemensam process sätts i gång för hur planering och dimensionering av gymnasieutbildning kan gå till väga.

Förutsättningar för gemensam prislista bör utredas genom att en analys görs i alla kommuner i samverkansområdet. I analysen jämför respektive kommun sina egna kostnader med Storstockholms prislista eller riksprislistan.

Styrgruppen har undersökt förutsättningarna för en option att utesluta vissa program från samverkan inom ramen för befintligt avtal för gymnasiesamverkan. På grund av ändrade juridiska förutsättningar (ändringar i skollagen 2010:800) stoppas detta arbete och styrgruppen är eniga om att en option inte är möjlig utifrån de ändrade juridiska förutsättningarna.

Datum	Diarienummer	Ansvarig tjänsteperson	Tjänsteskrivelse
2022-11-28	KCO 21-007	Elena Zukauskaite Avdelningschef utbildning och arbetsmarknad, 0728 - 85 48 21	Till styrelsen

Rapport från politisk styrgrupp gymnasiesamverkan

Sammanfattning

För att vårda och utveckla samverkansavtalet för gymnasiesamverkan föreslår den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan att en gemensam process sätts i gång för hur planering och dimensionering av gymnasieutbildning kan gå till väga.

Förutsättningar för gemensam prislista bör utredas genom att en analys görs i alla kommuner i samverkansområdet. I analysen jämför respektive kommun sina egna kostnader med Storstockholms prislista eller riksprislistan.

Styrgruppen har undersökt förutsättningarna för en option att utesluta vissa program från samverkan inom ramen för befintligt avtal för gymnasiesamverkan. På grund av ändrade juridiska förutsättningar (ändringar i skollagen 2010:800) stoppas detta arbete och styrgruppen är eniga om att en option inte är möjlig utifrån de ändrade juridiska förutsättningarna.

Beredning

Styrgruppen har haft 12 sammanträden och två träffar mellan maj 2021 – november 2022. Under de inledande sammanträdena var fokus att skapa en gemensam kunskapsbild kring gymnasiesamverkan i Skåne samt dess möjligheter och utmaningar. Därefter har förslag arbetats fram på hur styrgruppens uppdrag ska genomföras. Underlag till styrgruppens arbete har tagits fram av strategiskt nätverk för utbildning.

Förslag till beslut

Presidiet föreslår styrelsen

att godkänna rapporten från den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan, samt
att ställa sig bakom rekommendationerna från den politiska styrgruppen, samt
att ge den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan i uppdrag att vidareutveckla samverkansavtalet baserat på en gemensam process för utbud och dimensionering, samt
att starta ett utvecklingsprojekt där en analys av gemensam prislista utförs av alla kommuner i samverkansområdet.

Beskrivning av ärendet

Skånes Kommuner styrelse utsåg en politisk styrgrupp för gymnasiesamverkan i mars 2021 (KCO 21-007). Styrgruppen fick i uppdrag att:

- Vårda och utveckla samverkansavtalet
- Förstärka samplanering och styrning i Skåne genom att ta fram underlag för utbud och dimensionering inom samverkansområdet
- Utveckla en mer ändamålsenlig process för samplanering av utbud och lokalisering av gymnasieskolor i samverkansområdet för att uppnå ökad kostnadseffektivitet

Styrgruppen har sedan dess återbesökt styrelsen för löpande rapportering och fått styrelsens godkännande för fortsatt arbete inom uppdraget (KCO 22-005).

Styrgruppen presenterar nu sitt arbete i tre delar:

- **Option – gymnasiesamverkan**

Styrgruppen har undersökt förutsättningarna och enats **att** processen för att ta fram en option som ger möjlighet för kommuner att utesluta vissa program från samverkan inom ramen för befintligt avtal för gymnasiesamverkan stoppas på grund av ändrade juridiska förutsättningar (ändringar i skollagen 2010:800).

- **Gemensam process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning**

Styrgruppen har tagit fram förslag för hur en process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning kan pågå på delregional (hörn) och regional nivå. Det regionala planeringsunderlaget föreslås att diskuteras på ett dokumenterat politiskt samråd på regional nivå inom ramen för Skånes Kommuner. Resultatet av samrådet bör sedan utgöra ett underlag till beslutsunderlag på kommunal nivå.

- **Förutsättningar för gemensam prislista**

Styrgruppen rekommenderar att

- I första hand att använda Storstockholms prislista som referenslista då den är fördelad på sju kostnadsslag och därmed möjliggör mer detaljerad analys där kostnaden per kostnadsslag kan jämföras. Om deltagande kommuner så väljer får de också använda riksprislista eller göra analys som omfattar båda listor.
- Alla kommuner i samverkansområdet bör ingå i utvecklingsarbetet för att varje kommun ska lära om grunderna, vara delaktiga i diskussionerna på lika villkor och förstå konsekvenserna av en gemensam prislista.
- Beslut att ingå i utvecklingsprojekt ska fattas i ett beslutande politiskt organ i varje kommun.
- Arbetsgruppen bestående av tjänstepersoner från kommuner i samverkansområdet ska etableras för att ta fram parameter för analys samt undersöka förutsättningar och konsekvenser av att införa socioekonomiskt strukturtillägg samt tillägg vid nyetableringar.
- Detta utvecklingsprojekt bör kopplas till en regional politisk konstellation inom ramen för Skånes Kommuner.

Efter att konsekvensanalysen är genomförd bör en regional politisk konstellation inom ramen för Skånes Kommuner med stöd av tjänstepersoner få ett uppdrag att ta fram ett förslag på en gemensam prislista för Skåne och västra Blekinge med utgångspunkt i de lärdomar som kommer fram i utvecklingsarbete.

Ledamöter i den politiska styrgruppen

- Linda Allansson Wester (M), Svedala, ordförande
- Anders Tell (S), Kristianstad, vice ordförande
- Rasmus Törnblom (M), Lund
- Lena Wallentheim (S), Hässleholm
- Marcus Friberg (MP), Helsingborg
- Jeanette Ovesson (M), Simrishamn
- Sara Wettergren (L), Malmö
- Teddy Nilsson (SD), Svalöv
- Robert Wenglén (M), Lomma

I ärendet finns följande handlingar

- Rapport från politisk styrgrupp för gymnasiesamverkan
- Option gymnasiesamverkan
- Gemensam process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning
- Förutsättningar för gemensam prislista

Beslutet ska skickas till

- Medlemskommunernas kommunstyrelser samt utbildningsnämnd eller motsvarande (med ansvar för gymnasiefrågor)
- Representanter för det strategiska nätverket för utbildning, Skånes Kommuner
- Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad

SKÅNES KOMMUNER

Linda Allansson Wester, ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan

Datum
2022-11-23

Rapport från politisk styrgrupp för gymnasiesamverkan

Inledning

Skånes Kommuners styrelse har etablerat en politisk styrgrupp för gymnasiesamverkan, 19 mars, 2021 (Dnr KCO 21-007). Styrgruppens uppdrag är att:

- Vårda och utveckla samverkansavtalet
- Förstärka samplanering och styrning i Skåne genom att ta fram underlag för utbud och dimensionering inom samverkansområdet
- Utveckla en mer ändamålsenlig process för samplanering av utbud och lokalisering av gymnasieskolor i samverkansområdet för att uppnå ökad kostnadseffektivitet.

Följande ledamöter har utsetts till styrgruppen:

- Linda Allansson Wester (M) Svedala, ordförande
- Anders Tell (S), Kristianstad, vice ordförande
- Rasmus Törnblom (M), Lund
- Lena Wallentheim (S), Hässleholm
- Marcus Friberg (MP), Helsingborg
- Jeanette Ovesson (M), Simrishamn
- Sara Wettergren (L), Malmö
- Teddy Nilsson (SD), Svalöv
- Robert Wenglén (M), Lomma

Februari 2022 presenterade styrgruppen delrapport till Skånes Kommuners styrelse och fått kvittens för följande uppdrag i fortsatt arbete (Dnr KCO 22-005):

- Undersöka förutsättningar av att inom ramen för samverkansavtalet upprätta en option för respektive kommunal gymnasiehuvudman som ingår i avtalet att undanta vissa program från "fritt sök" och därigenom begränsa förstahandssöket till dessa program till en mindre del av samverkansområdet.
- I det fall utredningen ovan visar på möjliga förutsättningar uppdras åt Skånes Kommuner att formulera huvudprinciper för en process där en samverkanspart vill tillämpa optionen som beskrivs i föregående punkt.
- Ta fram en modell på hur utbud och dimensionering kan utformas på delregional och regional nivå. I detta arbete ingår även koordinering av nybyggnationer och program som erbjuds i de nya skolorna.
- Undersöka förutsättningar för gemensam prislista på regional alt. delregionalnivå där även förutsättningar för att införa etableringstillägg vid nya byggnationer tydligt framgår.

Resultaten av arbetet presenteras i tre dokument:

- Option - gymnasiesamverkan
- Gemensam process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning
- Förutsättningar för gemensam prislista

Rapporten byggs på ett kunskapsunderlag som styrgruppen har tagit del av under sitt arbete. [Huvudpunkterna i underlagen sammanfattades i en delrapport](#) som godkändes Skånes Kommuners styrelse, februari, 2022.

Linda Allansson Wester (M), ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan
Anders Tell (S), vice ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan

Datum
2022-11-21

Option - gymnasiesamverkan

Sammanfattning

Styrelsen för Skånes Kommuner har gett den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan i uppdrag att

- Undersöka förutsättningar av att inom ramen för samverkansavtalet upprätta en option för respektive kommunal gymnasiehuvudman som ingår i avtalet att undanta vissa program från "fritt sök" och därigenom begränsa förstahandssöket till dessa program till en mindre del av samverkansområdet (Dnr KCO 22-005).
- I det fall utredningen ovan visar på möjliga förutsättningar uppdras åt Skånes Kommuner att formulera huvudprinciper för en process där en samverkanspart vill tillämpa optionen som beskrivs i föregående punkt (Dnr KCO 22-005).

Styrgruppen har undersökt förutsättningarna och enats

att process för att ta fram option som ger möjlighet för kommuner att utesluta vissa program från samverkan inom ramen för befintligt avtal för gymnasiesamverkan ska stoppas på grund av ändrade *juridiska förutsättningar*¹.

Ärendebeskrivning

Styrelsen för Skånes Kommuner har godkänt den politiska styrgruppens återkoppling där det framkommit att styrgruppen ser ett stort värde med Fritt sök och att arbetet i styrgruppen fortsätter enligt planerad tidsplan, med undantag för de två delarna kring möjlighet till option fram till att regeringen behandlat proposition prop. 2021/22:159, Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning.

Optionen skulle ha gett möjlighet för de kommuner som vill undanta vissa program från fritt sök.

Ändringar i skollagen

I prop. 2021/22:159, *Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning*, föreslås ändringar i skollagen om bland annat samverkan mellan kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av gymnasieutbildning. Ändringarna syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och ska bidra till förbättrad kompetensförsörjning till välfärd och näringsliv.

Riksdagen har beslutat att bifalla förslaget. Ändringarna börjar att gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

¹ Ändringar i skollagen (2010:800). Se bilaga 1 – Juristutlåtande, PM om ändringar i skollagen om samverkan av Ask och Kocan Jurister AB

Den politiska styrgruppens slutsats

Styrgruppen för gymnasiesamverkan har gett en jurist med specialisering i skoljuridik i uppdrag att klargöra om lagändringarna tillåter att samverkande kommuner undantar vissa program i gymnasieskolan från samverkan.

Juristen konstaterar att det inte är möjligt att undanta program i fråga om nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever i det utbud som erbjuds hos samverkande kommunerna inom ramen för ett primärt samverkansavtal. (se juristens utlåtande i bilaga 1)

Styrgruppen för gymnasiesamverkan är eniga om att det finns ett stort värde med Fritt sök. Likställande av nuvarande samverkansavtal till primärsamverkansavtal säkerställer att fritt sök bibehålls i samverkansområdet samt är i linje med styrgruppens uppdrag att vårda och utveckla samverkansavtalet.

Styrgruppen har enats:

att process för att ta fram option som ger möjlighet för kommuner att utesluta vissa program från samverkan inom ramen för befintligt avtal för gymnasiesamverkan ska stoppas på grund av ändrade *juridiska förutsättningar*.

Linda Allansson Wester (M), ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan
Anders Tell (S), vice ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan

Bilaga 1 – Juristutlåtande

PM om ändringar i skollagen om samverkan

Inledning

I prop. 2021/22:159, *Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning*, föreslås ändringar i skollagen om bland annat samverkan mellan kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av gymnasieutbildning. Ändringarna syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och bidra till förbättrad kompetensförsörjning till välfärd och näringsliv.

Riksdagen har beslutat att bifalla förslaget. Ändringarna börjar att gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Uppdrag och rättsliga utgångspunkter

Uppdragsgivaren vill få klarhet i om lagändringarna tillåter att samverkande kommuner undantar vissa program i gymnasieskolan från samverkan. De lagändringar som är av relevans för uppdraget redogörs för nedan. För övriga ändringar, se prop. 2021/22:159.

Ny regel om krav på samverkan

I 2 kap. 2 a § skollagen införs en ny regel om samverkan om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Av bestämmelsen följer bland annat att varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner genom ett avtal (primärt samverkansavtal). De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen. Undantag från kravet på samverkan med minst två kommuner får meddelas av regeringen i föreskrifter. Undantag får ske med hänsyn till kommunernas geografiska placering.

Ny regel om omfattning av samverkan

I 2 kap. 2 b § skollagen införs en ny regel om vad samverkan ska omfatta. Ett primärt samverkansavtal ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Vilka gymnasieutbildningar samverkansavtalet ska omfatta regleras närmare i 15 kap. 30 a § första stycket. Regler om samverkansavtal i andra fall (sekundära samverkansavtal) finns i 15 kap. 30 a § andra och tredje styckena.

Utbildningar som samverkan i gymnasieskolan ska omfatta

Viss justering sker av nuvarande 15 kap. 30 § skollagen. Ändringen innebär att det tydliggörs att kommunen kan erbjuda utbildning som den själv anordnar eller enligt vad som följer av 15 kap. 30 a § skollagen till elever i kommunen.

En ny bestämmelse, 15 kap. 30 a §, införs i skollagen som bland annat anger att ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. Vidare anges att en kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Kommunen kan även erbjuda utbildning anordnad av en kommun utanför det primära samverkansområdet eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal.

Kommentar

Nuläge

Varje kommun ansvarar för att erbjuda ungdomar i kommunen en gymnasieutbildning av god kvalitet. Kommunens ”erbjudande” ska omfatta ett allsidigt urval av program och inriktningar. Skollagen, så som den är utformad idag, ger

varje kommun möjlighet att själv bestämma om den vill anordna gymnasieutbildning i egen regi eller erbjuda sådan utbildning hos en annan kommun eller region genom avtalssamverkan. Det är upp till de samverkande parterna att bestämma vilka uppgifter samverkan ska omfatta. Samverkan kan omfatta ett helt eller ett begränsat utbildningsutbud hos parterna.

Kommuner som samverkar genom avtal bildar ett samverkansområde enligt skollagen. Behöriga ungdomar som är hemmahörande i de samverkande kommunerna tas emot på lika villkor till alla utbildningar i samverkansområdet.

Framtida läge

Det kommer från den 1 juli 2023 inte längre vara fritt för kommuner att välja om de vill samverka med andra kommuner om gymnasieskolan. Lagändringarna innebär att varje kommun måste träffa en formell överenskommelse om samverkan med minst två andra kommuner, ett så kallat primärt samverkansavtal. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde. Möjlighet att undantas från detta krav kan finnas med hänsyn till en kommuns geografiska placering, till exempel för att samverkan kommer att leda till att elever får orimligt lång resväg till skolan.

Lagstiftaren definierar vad en sådan primär samverkan ska omfatta. Ett formellt avtal om samverkan ska minst omfatta planering, dimensionering och erbjudande av utbildning.

Vilka utbildningar som ska omfattas av ett primärt samverkansavtal gällande gymnasieskolan framgår av 15 kap. 30 a § första stycket. Samverkan ska omfatta nationella program, introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. Det klargörs att en kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

I förarbetena (prop. 2021/22:159 s. 58) framgår bland annat att kommunerna själva bör få avgöra vilka andra kommuner de ska samverka med. För att säkerställa att de primära samverkansområdena är tillräckligt stora införs ett minimikrav på att varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner i fråga om gymnasieskolan och komvux. Ett primärt samverkansområde ska således som huvudregel minst omfatta tre kommuner.

I förarbetena framhålls att förslaget att kommuner ska ingå primära samverkansavtal bland annat syftar till att ungdomar ska erbjudas ett mer likvärdigt utbildningsutbud och därmed förbättra deras tillgång till utbildning och stärka arbetsmarknadens kompetensförsörjning. Vidare anføres (prop. 2021/22:159 s. 67): *”För att säkerställa att det sker i praktiken behöver kravet på samverkansavtal om viss utbildning vara kopplat till ett krav att eleverna erbjuds all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i det primära samverkansområdet. Detta bör alltså inte vara frivilligt [...]”*

Inom ramen för ett primärt samverkansavtal kommer det således inte vara möjligt att undanta vissa program i fråga om nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever i det utbud som erbjuds hos de samverkande kommunerna.

Av förarbetena framgår (se prop. 2021/22:159 s. 63) att det även fortsättningsvis bör vara möjligt för en kommun att ingå andra samverkansavtal med en eller flera kommuner och regioner, utöver kravet på en kommuns samverkan med två andra kommuner gällande vissa utbildningar. Sådana samverkansavtal ska benämnas sekundära samverkansavtal. På så sätt kan de särskiljas från samverkansavtal som en kommun är skyldig att ingå. En kommun som ingår i ett primärt samverkansområde kommer kunna erbjuda nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever som

anordnas av en kommun utanför det primära samverkansområdet, genom ett sekundärt samverkansavtal (så länge kommunen uppfyller skyldigheten avseende primär samverkan med minst två kommuner). Möjligheten att ingå sekundära samverkansavtal om utbildningar som omfattas av regleringen om primärt samverkansavtal syftar enligt förarbetena till att komplettera samverkan och inte att försvaga den (se prop. 2021/22:159 s. 64).

Till sådan utbildning som inte omfattas av regleringen om primärt samverkansavtal hör introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en enskild elev, individuellt alternativ och språkintrouktion samt gymnasieutbildningen vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Sådan övrig utbildning kan kommunen erbjuda om den själv anordnar utbildningen eller om utbildningen anordnas av en annan kommun eller region enligt ett sekundärt samverkansavtal. Se 15 kap. 30 a § tredje stycket skollagen.

I förarbetena poängteras att det inte föreslås några ändringar när det gäller bestämmelserna om mottagande i första hand i gymnasieskolan, utan att en kommun i första hand ska ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet oavsett om samverkansområdet har sin grund i ett primärt eller ett sekundärt samverkansavtal (se prop. 2021/22:159 s. 63).

Befintligt samverkansavtal

Mellan kommunerna i Skåne samt kommunerna Sölvesborg, Karlshamn, Olofström och Ronneby i västra Blekinge finns ett samverkansavtal gällande gymnasieskolan. I detta uppdrag ingår inte att ta ställning till om avtalet ska betecknas som ett primärt samverkansavtal, utan det är en fråga för de samverkande parterna att ta ställning till och den är också beroende av vilka andra samarbeten som finns mellan olika kommuner. Det kan dock konstateras att det inte är möjligt att undanta program i fråga om nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever i det utbud som erbjuds hos samverkande kommunerna inom ramen för ett primärt samverkansavtal.

Framtagen av Ask och Kocan Jurister AB

Gemensam process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning

Förslag från den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan,
november 2022

Innehåll

Regional och delregional process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning 2

Sammanfattning 2

Bakgrund 2

Syftet med en gemensam process för utbud och dimensionering 3

Uppdrag enligt kommunallag och skollag 3

Den politiska styrgruppens förslag på regional och delregional process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning 5

Samverkansområde - region och delregion 5

Funktioner och ansvar 6

Informationskedja inför beslut med regional och lokal förankring 7

Årshjul – dialoger 8

Regional och delregional process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning

Sammanfattning

Utifrån styrelsens uppdrag till den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan, samt ändringar i skollagen (2010:800), har förslag tagits fram för hur process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning skulle kunna se ut inom befintligt samverkansområde. Målgrupp för detta förslag är förtroendevalda i kommunstyrelse och i utbildningsnämnd, ansvarig för gymnasieutbildning, i de skånska kommuner och i västra Blekinge¹.

Detta dokument presenterar ett förslag för hur en process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning kan pågå på delregional (hörn) och regional nivå. Det regionala planeringsunderlaget föreslås att diskuteras på ett dokumenterat politiskt samråd på regional nivå. Resultatet av samrådet kan fungera bilaga till beslutsunderlag på kommunal nivå.

Förslaget är framtaget av det strategiska nätverket för utbildning samt förankrat med den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan

Bakgrund

Skånes Kommuners styrelse har etablerat en politisk styrgrupp för gymnasiesamverkan (dnr KCO 21-007). Gruppens uppdrag är:

- Vårda och utveckla samverkansavtalet
- Förstärka samplanering och styrning i Skåne genom att ta fram underlag för utbud och dimensionering inom samverkansområdet
- Utveckla en mer ändamålsenlig process för samplanering av utbud och lokalisering av gymnasieskolor i samverkansområdet för att uppnå ökad kostnadseffektivitet

I februari 2022 presenterade styrgruppen en delrapport till Skånes Kommuners styrelse och fick kvittens på fortsatt uppdrag i arbetet med att ta fram en modell på hur utbud och

¹ Västra Blekinge omfattar Sölvesborg, Karlshamn, Olofström, Ronneby

dimensionering kan utformas på delregional och regional nivå. I detta arbete ingår även koordinering av nybyggnationer och program som erbjuds i de nya skolorna. Styrelsen har även gett i uppdrag till det strategiska nätverket för utbildning att

- ta fram ett förslag på process för en gemensam planering av hur rätt utbud och rätt kapacitet på rätt plats ska uppnås, både inom naturliga upptagningsområden samt samverkansområdet i sin helhet².

Den 1 juli 2023 träder ändringar i Skollagen (2010:800) i kraft. Ändringarna ställer krav på kommuner att utveckla en process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning i samverkan. Detta dokument beskriver hur en sådan process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning skulle kunna se ut.

Syftet med en gemensam process för utbud och dimensionering

Syftet med ett gemensamt utbud och dimensionering av gymnasieutbildning är att utveckla en process som motsvarar skollagens krav och internationella när det gäller samverkan mellan kommuner; minskar kostnader för gymnasieutbildning i samverkansområdet och ökar kvaliteten.

Vidare kommer en gemensam process leda till ökad kunskap om demografiska processer i närområdet och därmed öka möjligheter att anpassa verksamhet utifrån dessa förändringar på ett effektivt sätt – planera för utökning av gymnasieplatser för att uppnå rätt kapacitet på rätt plats.

Uppdrag enligt kommunallag och skollag

Enligt kommunallagen sköter kommuner och regioner på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund de kommunala angelägenheter som är av allmänt intresse och som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Kommuner får inte ha hand om sådana angelägenheter som enbart staten, en annan kommun, en region eller någon annan ska ha hand om.

Förändring av skollagen innebär att arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering av vissa utbildningar på gymnasial nivå. Mer konkret innebär det att när en kommun, region eller enskild huvudman lägger fram vilka gymnasieutbildningar som ska erbjudas och hur många platser utbildningarna ska ha, ska det tas hänsyn till både ungdomarnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov.

Kommunerna ska genom avtal med minst två andra kommuner även samverka om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde.

² Styrelsemöte 3 juni 2022, § 21, Styrelsens beslut Återkoppling från politisk styrgrupp gymnasiesamverkan.

Vidare ska det vara tydligt för den sökande vilken inriktning utbildningen har och vad utbildningen kan leda till. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2023 och tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

Den politiska styrgruppens förslag på regional och delregional process för planering och dimensionering av gymnasieutbildning

Samverkansområde - region och delregion

Det primära samverkansområdet omfattar alla kommuner i Skåne samt västra Blekinge. Samverkansområdet är indelat i fem delregioner: Sydväst, Sydost, Nordost, Familjen Helsingborg och Västra Blekinge.

I enlighet med skollagen avser samverkan följande program:

- Alla nationella program
- Introduktionsprogrammen programinriktat val
- Yrkesintroduktion utformade för en grupp elever

En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Planerings- och dimensioneringsprocessen sker på två nivåer.

- **Delregional nivå**
Eftersom 94% av elever rör sig inom delregion sker huvudsakligen processen för utbud och dimensionering på delregional nivå. Det underlättar också diskussionen samt möjlighet att komma till beslut.

Blekinges politiker är inte representerade i den politiska styrgruppen, men Blekinge utformar egen delregion och skulle kunna hanteras under samma process.

- **Regional nivå**
För att få helhetsbild angående utbud och dimensionering av gymnasieutbildning diskuteras underlag på regional nivå. Vidare underlättar dialogen att identifiera specifika utbildningar med få sökande som inte kan erbjudas i varje delregion och därmed bör diskuteras utifrån delregionalt perspektiv.

Kommuner inom samverkansområdet kan teckna sekundära samverkansavtal avseende andra utbildningar som inte regleras här (exempelvis för gymnasiesärskola) eller med kommuner utanför primärt samverkansområdet (exempelvis kan Båstad och Laholm ingå sekundärt samverkansavtal som säkerställer fritt sök för elever folkbokförda i dessa kommuner).

Funktioner och ansvar

Samordningsfunktion etableras på regional (Skånes Kommuner) och delregional nivå. Dessa funktioner har ansvar för beredning av ärende angående underlag för utbud och dimensionering samt är sammankallande för tjänstepersoner på delregional och regional nivå. Dessa funktioner är också ansvariga att bjuda in fristående huvudmän till en dialog på delregional och regional nivå.

Varje kommun har ansvar att delta på möten på delregional och regional nivå samt vara behjälpliga i framtagande av underlag. Varje kommun som är huvudman för gymnasieskola ansvarar för beslut angående utbud och dimensionering utifrån gällande delegationsordning.

Vidare ansvarar varje kommun som är huvudman för gymnasieskola att säkerställa att deras utbud och dimensionering av gymnasieutbildning utgår från gemensam process för planering och dimensionering med andra kommuner i primärt samverkansområdet. Alla kommuner i samverkansområdet har ansvar att bidra till att det finns rätt utbildning, på rätt plats i rätt kapacitet.

Informationskedja inför beslut med regional och lokal förankring

- 1. Delregional tjänstemannanivå i samråd med politisk styrning inom delregionen**
 - formulering av behov i delregionen
 - beslutsunderlag med konsekvensanalys
 - delregionens utbuds- och dimensioneringsförslag skickas till regional nivå
- 2. Regional tjänstemannanivå**
 - sammanställer de delregionala underlagen. Om de inte är förenliga får delregionerna tillbaka underlag med behovsformulering för helheten. Omarbetning på delregional tjänstemanna- och politisk nivå vid behov.
 - sammanställt underlag baserat på de delregionala underlagen för utbud och dimensionering skickas till regional politisk nivå.
- 3. Dokumenterat samråd äger rum på regional politisk nivå utifrån underlaget för utbud och dimensionering från regional tjänstemannanivå.**
- 4. Resultatet av samrådet skickas till tjänstepersoner regionalt samt kan vid behov fungera som bilaga till beslutsunderlag på kommunal nivå.**
- 5. Beslut angående utbud för gymnasieutbildning fattas i respektive kommunal nämnd.**

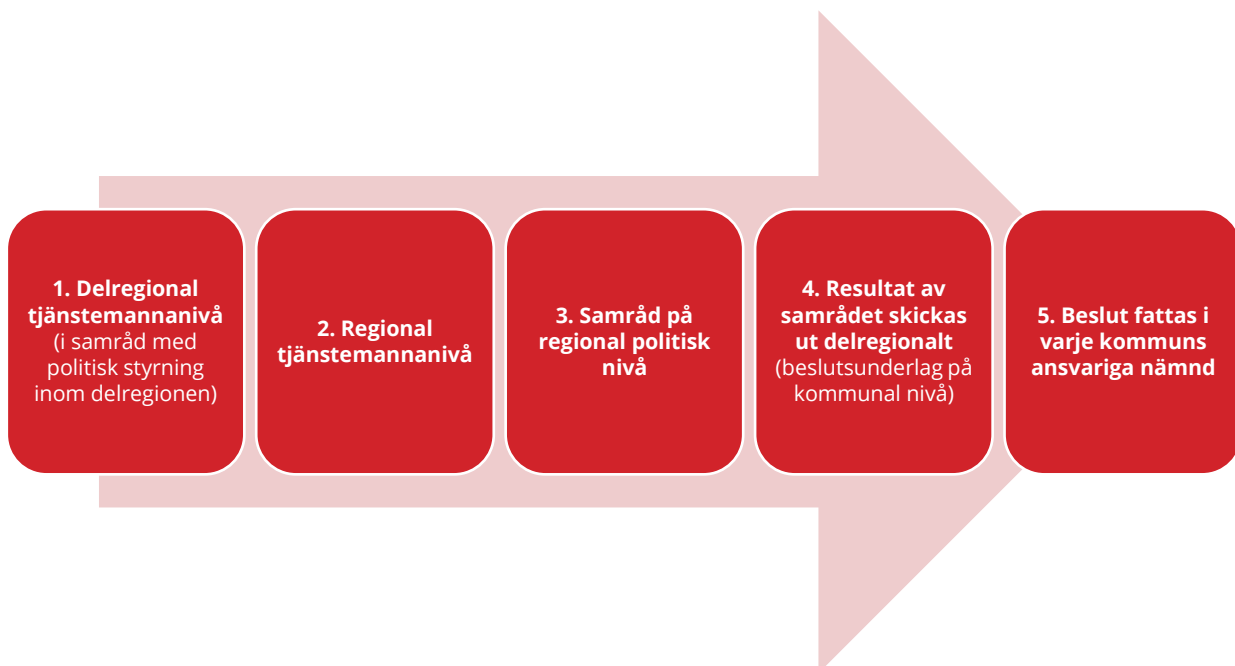

Figure 1: Informationskedja inför beslut

Årshjul – dialoger

Skolverkets dialog varje tredje år.

Anordnare: Skolverket.

Fokus: övergripande, kick-off för vidare diskussion

Målgrupp: skolhuvudmän, Regionen, branschorganisationer, Arbetsförmedlingen

Syftet: Få gemensam bild, börja dialogen.

Delregional dialog 1. Årligen. November (november 2023 – utbud läsår 2025/2026)

Anordnare: Koordinator på delregional nivå

Fokus: första diskussion på delregional nivå med analys av gångna antagningsperioden samt preliminär plan angående utbud och dimensionering från alla kommuner i kommande antagning med koppling till Skolverkets underlag och tidigare regional dialog. Diskussion handlar om justering för nästa år samt planering för året därpå.

Skånes Kommuner deltar.

Målgrupp: alla förvaltningschefer och antagningschefer (motsvarande) på delregional nivå.

Syftet: Identifiera övergripande behov av förändring i utbud för kommande år på delregional nivå med hjälp av utfallet av senaste antagning och andra underlag.

Regional dialog 1 med tjänstepersoner. Årligen (November, 2023)

Anordnare: Skånes Kommuner

Fokus: Följa upp diskussion efter Skolverkets presentation, hur behöver utbud anpassas i Skåne i sin helhet samt i delregioner. Konsekvensanalyser av förändringar i utbud.

Målgrupp: alla förvaltningschefer och antagningschefer (motsvarande).

Underlag: Skolverkets underlag + kompletterande underlag från Skånes Kommuner med hörnkoordinatorer.

Syfte: Identifiera hur utbud behöver förändras på regional och delregional nivå och hur man ska nå dit – hur ska vi åstadkomma förändring? Vilken förändring är möjlig utifrån kommunalsjälvstyret perspektiv?

Var tredje år är det en större process med planering för tre år framåt.

Regional dialog med en politisk konstellation. Årligen (November, 2023)

Anordnare: Skånes Kommuner

Fokus: Politiskt dokumenterat samråd om utbud för läsår 2025/2026.

Målgrupp: Regionalt politisk konstellation

Underlag: Planerat utbud 2025 som tagits fram av Skånes Kommuner och hörnkoordinatorer

Syfte: Samråda om utbud och behov i regionen inför utbud för läsår 2025/2026 för att kunna omsätta i planering under kommande år.

Delregional dialog 2. Årligen Mars (mars 2024-utbud läsår 2025/2026)

Anordnare: koordinator på delregional nivå

Fokus: Återkoppling från diskussion i kommuner internt utifrån regional politiskt samråd.

Målgrupp: Förvaltningschefer för utbildning och antagningschefer (motsvarande)

Skånes Kommuner deltar

Syftet: Att komma överens om slutgiltigt utbud. (mars 2024 – för läsår 2025/2026)

Regional dialog 2. Årligen. Maj (maj 2024-utbud 2025/2026)

Anordnare: Skånes Kommuner

Fokus: diskussion om samlat regionalt utbud för 1,5 år framåt.

Målgrupp: Förvaltningschefer för utbildning

Syftet: Att få en helhetsbild av regionalutbud

Beslut om gymnasieutbildning fattas i varje kommun. Årligen. Juni-september

Varje kommun fattar beslut utifrån underlaget

Uppföljning av utbud och dimensioneringsprocess. Årligen. Oktober.

Figur 2:Tidsplan organisation 2025

Datum
2022-11-21

Förutsättningarna för en gemensam prislista inom gymnasiesamverkan

Sammanfattning

Styrelsen för Skånes Kommuner har gett den politiska styrgruppen för gymnasiesamverkan i uppdrag att (Dnr KCO 22-005)

- Undersöka förutsättningar för en gemensam prislista inom gymnasiesamverkan

Styrgruppens slutsats är att det finns flera fördelar med en gemensam prislista:

- Skapar bra förutsättningarna för planering av budget för gymnasieutbildning.
- Skapar incitament för en gemensam planering och dimensionering av gymnasieutbildning.
- Är ett verktyg för att minska gymnasiekostnader inom samverkansområdet.
- Ökar likvärdighet för gymnasieutbildning inom samverkansområdet.

Styrgruppen menar också att det är en komplex process att ta fram en gemensam prislista och flera parametrar behöver beaktas. Därmed behöver ärendet gällande förutsättningar för en gemensam prislista inom gymnasiesamverkan beredas vidare. Under tiden rekommenderar styrgruppen att starta ett utvecklingsprojekt där en analys utförs av alla kommuner i samverkansområdet. Analysen ska utgå utifrån följande:

- Att använda Storstockholms prislista och/eller Riksprislista som en referenslista för att jämföra och analysera kostnader för gymnasieutbildning i Skåne.
- Att sammanfatta analysen på delregional och regional nivå.
- Att utreda förutsättningarna för socioekonomiskt strukturtillägg samt tillägg vid nyetableringar.
- Beslut att genomföra en analys behöver förankras i ett relevant beslutande politiskt organ i varje deltagande kommun.

Efter att analysen är genomförd bör en regional politisk konstellation inom ramen för Skånes Kommuner med stöd av tjänstepersoner få ett uppdrag att ta fram ett förslag på en gemensam prislista för Skåne och västra Blekinge med utgångspunkt i de lärdomar som kommer fram i utvecklingsprojekt.

Ärendebeskrivning

Möjlighet och utmaningar med en gemensam prislista

Styrelse för Skånes Kommuner har godkänt styrgruppens för gymnasiesamverkan återkoppling där det framkommit att styrgruppen rekommenderar styrelsen att fortsatt undersöka förutsättningarna för en gemensam prislista.

Styrgruppen har undersökt prisläge i samverkansområdet genom att:

- Ta del av en rapport med en analys av vilka faktorer som påverkar skillnader mellan priser för gymnasieutbildning. Rapporten är beställd av strategiskt nätverk för utbildningsfrågor samt genomförd av PWC.
- Tagit del av jämförelse av prisläge i Storstockholm och Skåne-västra Blekinge samt träffat representanter från Storstockholms förbund för att diskutera hur gymnasiesamverkan organiseras i deras område.

Utifrån detta arbete menar styrgruppen att det finns flera fördelar med en gemensam prislista.

- **Förutsättningarna för planering av budget för gymnasieutbildning**
Det finns stora skillnader mellan priser för gymnasieutbildningar i samverkansområdet. Exempelvis kostnaden för samhällsprogram i Eslöv år 2022 är 108 tkr per elev, medan i Kristianstad 74 tkr per elev. Det skapar utmaningar i planering av de kommunala budget – då det inte går att veta i förväg vart elever kommer att söka till. Med en gemensam prislista kommer kostnader för gymnasier bli mycket enklare att beräkna.
- **Incitament för en gemensam planering och dimensionering av gymnasieutbildning**
Fyllnadsgrad (det vill säga antalet elever i relation till antalet platser) påverkar kostnader för gymnasieutbildning. Låg fyllnadsgrad leder till större kostnader för gymnasieutbildning per elev. Gemensam prislista skapar ett incitament att omvärdera beslut om att fortsätta med utbildningar där det finns låg elevunderlag.
- **Verktyg för att minska gymnasiekostnader inom samverkansområdet**
Analysen i relation till dessa referenslistor kan skapa grund för arbete med en gemensam prislista med fokus på lägre kostnader för gymnasieutbildning i genomsnitt. Både Storstockholms prislista och riksprislista skulle leda till lägre kostnader i genomsnitt i samverkansområdet.
- **Likvärdighet för gymnasieutbildning inom samverkansområdet**
Kvalitet av gymnasieutbildning påverkas av fyllnadsgrad – gymnasieprogram med 5-10 elever per årskurs kan inte säkerställa samma kvalitet som gymnasieprogram med 100 elever per årskurs. Vidare påverkar även skillnader i ambitionsnivå (såsom satsningar på lärartäthet eller lärverktyg) gymnasieverksamhet. Gemensam prislista kan skapa förutsättningar för att minska dessa skillnader och därmed öka likvärdighet inom samverkansområdet.

Styrgruppen har kommit fram till att det är en komplex process att ta fram en gemensam prislista. Det finns stora prisskillnader för samma utbildning mellan kommuner i Skåne. Kommunala huvudmän med de högsta kostnaderna för utbildningar ligger ca 30% över riksprislistan medan de med de lägsta kostnaderna för utbildningar ligger ca 16% under riksprislistan. Därför behövs det en process för att anpassa verksamheter till ett eventuellt gemensamt prisläge. Vidare visar en diskussion med

Storstockholm att det har varit en lång process (cirka 10 år) för dem att ta fram en gemensam prislista där genomlysning av kostnader i alla kommuner genomfördes.

Analys av kostnaderna – en väg framåt

Kommunerna inom samverkansområdet behöver analysera sina priser för gymnasieutbildning för att få en djupare förståelse för prisläget och identifiera hur verksamhet kan anpassas. Styrgruppen rekommenderar därför att alla kommuner i samverkansområdet ska ingå i ett utvecklingsprojekt där nuvarande gymnasiekostnader jämförs och analyseras i relation till prislistan i Storstockholm och/eller till Riksprislista.

Även de kommuner som inte har egen gymnasieskola bör utföra en analys i relation till referenslistor. Beslut att ingå utvecklingsprojekt behöver förankras i ett relevant politiskt beslutande organ i varje kommun. Kommunala analyser ska sammanställas på delregional nivå av de tjänstepersoner som förvaltningschefer på delregional nivå utser. Därefter sammanställer Skånes Kommuner en regional rapport baserad på kommunala och delregionala analyser.

Utvecklingsprojektet bör fortsätta i minst två år och därefter bör en arbetsgrupp få i uppdrag att inleda ett arbete för att ta fram en gemensam prislista för samverkansområdet Skåne-västra Blekinge utifrån de lärdomar som kommer fram i analysen. I första steget föreslår styrgruppen att ta fram en gemensamprislista på delregional och i fortsättning utveckla den för regional nivå. Vidare ska även konsekvenser av att införa ett socioekonomiskt strukturtillägg och tillägg vid nya etableringar utredas.

Gemensam prislista

Det finns två listor som skulle kunna användas som referenslistor– riksprislistan och Storstockholms prislista. Båda listor skulle leda till lägre gymnasiekostnader i genomsnitt i samverkansområdet.

Riksprislistan

Riksprislistan innehåller de grundbelopp per elev, program och inriktning som kommunerna ska betala till enskilda huvudmän när en elev har antagits till en utbildning som hemkommunen inte erbjuder själv eller i samverkan med andra kommuner. Det är Skolverket som får meddela föreskrifter om bidragsbeloppens storlek. Till grund för bidragsbeloppens storlek ligger kommuners budgeterade bidragsbelopp och regioners budgeterade kostnader för program och, i förekommande fall, inriktning. Riksprislistan är viktad mot antalet elever – det vill säga priserna för gymnasieutbildning hos de stora kommunala huvudmännen har större påverkan på priset än hos de små kommunala huvudmännen.

Parametrar – riksprislistan

Riksprislistan är ett genomsnittspris för gymnasieprogram/inriktning i Sverige. Det är rimligt att förvänta sig att priset i Skåne-västra Blekinge inte överstiger pris i Sverige i genomsnitt. Vidare har kommunala huvudmän i samverkansområdet ett etablerat arbetssätt att följa upp sina gymnasiepriser i relation till riksprislistan. Varje år tar Skånes Kommuner fram en sammanställning där programpris för varje kommunal huvudman jämförs med riksprislistan. Att undersöka anledningen till avvikelser kan vara ett nästa steg i denna process.

Riksprislistan anges enbart med och utan måltider. Administrationskostnader beräknas med 3% av priset. Den ger inte specifikation för delkostnader i grundbeloppet såsom: undervisning; lärverktyg; elevhälsa med specialpedagogiska insatser; lokalkostnader; övrigt. Det är värt att notera att det finns kommuner i Skånes-västra Blekinges samverkansområde som inte heller specificerar kostnader för delposter på kommunnivå – det vill säga enbart pris för program/inriktning beslutas på kommunnivå –

därefter får rektor på skolenhet ett ansvar att fördela kostnader mellan olika poster. Det kan vara relevant att analysera kostnader utifrån helhetsperspektiv – då det är viktigast är att närma sig en gemensam pris per program/inriktning, inte att ha samma pris för varje delpost.

Storstockholms prislista

Prislista för Storstockholm används av kommunerna som ingår i Storstockholms län samt av Håbo kommun. 27 kommuner ingår i samverkan. Storlek varierar från cirka 11 000 invånare i Nykvarn till nästan 1 miljon i Stockholms stad. 24 kommuner har egen gymnasieskola. Det finns både likheter och skillnader när det gäller gymnasiesamverkan i Storstockholm och Skåne- västra Blekinge. Båda områdena har kommuner med olika förutsättningar, ett stort antal kommuner med egen gymnasieskola som skiljer sig i storlek och i utbildningsutbud. Den viktigaste skillnaden är att Storstockholm har ett tydligt centrum för gymnasiesamverkan – Stockholms stad – som tar emot elever från hela området.

Skåne och västra Blekinge delas in i ganska tydliga fem delregioner. Det är en större andel kommuner som inte erbjuder gymnasieskola i Skåne-västra Blekinge än i Storstockholm. Strukturella skillnader mellan dessa två regioner kan därmed påverka prisskillnader. Jämförelsen med Storstockholms prislista kan anses att vara mindre givande/relevant för kommuner i Skåne-västra Blekinge. Vidare finns det inget etablerat arbetssätt för att genomföra jämförelser mellan Storstockholm och Skåne-västra Blekinge.

Parametrar – Storstockholmsprislista

Samverkansavtalet mellan kommuner i Storstockholms samverkansområdet utgör grunden för deras gemensam prislista. Storstockholms prislista utgår inte från genomsnitt i kommunerna, men räknades fram utifrån rimlighetsprincipen – kommunerna i samverkan undersökte och kom överens om vad en rimlig kostnad för gymnasieutbildning är. Priserna justeras årligen.

Priserna utgår från sju kostnadsslag: undervisning; lokaler; lärverktyg; skolmåltider; elevhälsa; resor samt administration/övrigt. Årlig uppräknings görs också på de sju olika kostnadsslagen.

Kostnadsutvecklingen hämtas från SCB. Dessa kostnadsökningar appliceras sedan på respektive kostnadsslag utifrån hur stor andel som är lärarlöner, övriga löner, lokaler, matinköp samt övriga kostnader. Därefter görs en politisk bedömning med hänsyn till kommunernas ekonomiska läge och gemensamma politiska prioriteringar. Då priserna tas fram i relation till olika kostnadsposter bör det vara möjligt för pilotkommuner att jämföra sina delkostnader med delkostnader i Storstockholm. Dock finns inte kostnader per varje delpost tillgängliga på offentliga kanaler (Storstockholms webbsida) och Storstockholm behöver kontaktas för att få tillgång till data.

Storstockholm har strukturtillägg som beror på elevernas meritvärde. Syftet med strukturtillägget är att ge extra ekonomiskt stöd till skolor som har elever med lägre måluppfyllelse. Strukturtillägget beräknas per elev och nationellt program, men betalas ut till skolorna utan specifikation om vilka elever det avser. De totala beloppen specificeras endast per skola och per nationellt program. Sedan är det rektorn som beslutar om vilka åtgärder eller satsningar som bör göras.

Styrgruppens rekommendation

Styrgruppen rekommenderar att

- I första hand att använda Storstockholms prislista som referenslista då den är fördelad på sju kostnadsslag och därmed möjliggör mer detaljerad analys där kostnaden per kostnadsslag kan jämföras. Om deltagande kommuner så väljer får de också använda riksprislista eller göra analys som omfattar båda listor.
- Alla kommuner i samverkansområdet bör ingå i utvecklingsarbetet för att varje kommun ska lära om grunderna, vara delaktiga i diskussionerna på lika villkor och förstå vad en gemensam prislista innebär.
- Beslut att ingå i utvecklingsprojekt ska fattas i ett beslutande politiskt organ i varje kommun.
- Arbetsgruppen bestående av tjänstepersoner från kommuner i samverkansområdet ska etableras för att ta fram parameter för analys samt undersöka förutsättningar och konsekvenser av att införa socioekonomiskt strukturtillägg samt tillägg vid nyetableringar.
- Detta utvecklingsprojekt bör kopplas till en regional politisk konstellation inom ramen för Skånes Kommuner.

Efter att analysen är genomförd bör en regional politisk konstellation inom ramen för Skånes Kommuner med stöd av tjänstepersoner få ett uppdrag att ta fram ett förslag på en gemensam prislista för Skåne och västra Blekinge med utgångspunkt i de lärdomar som kommer fram i utvecklingsarbete.

Linda Allansson Wester (M), ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan
Anders Tell (S), vice ordförande politisk styrgrupp gymnasiesamverkan